

รายงานส่วนบุคคล
(Individual Study)

เรื่อง การพัฒนาศักยภาพชุมชนในการระงับเหตุเพลิงไหม้
กรณีศึกษา : ชุมชนเคหะธนบุรี ๑ ส่วน ๔

จัดทำโดย นายภัทร์วัฒน์ หงษ์ยนต์

ตำแหน่ง พนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยชำนาญงาน
สังกัด สถานีดับเพลิงและกู้ภัยบางขุนเทียน กองปฏิบัติการดับเพลิง
และกู้ภัย ๖ สำนักป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

รายงานนี้เป็นส่วนหนึ่งของการฝึกอบรม
หลักสูตรนักบริหารมหานครระดับต้นรุ่นที่ ๔๒
สถาบันพัฒนาทรัพยากรบุคคลกรุงเทพมหานคร
สำนักงาน ก.ก.

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖

๑. หัวข้อ การพัฒนาศักยภาพชุมชนในการระงับเหตุเพลิงไหม้กรณีศึกษา: ชุมชนเคหะธนบุรี ๑ ส่วน ๔

๒. ความสำคัญของการศึกษา/ที่มาของการนำเสนอ

ปัจจุบันมีการพัฒนาของเมืองสถานการณ์ในปัจจุบันที่ก่อให้เกิดอัคคีภัยซึ่งมาจากการขยายตัวของเมืองและประชากรหลั่งไหลเข้ามาเป็นจำนวนมากซึ่งทำให้เกิดชุมชนขนาดเล็กและใหญ่เป็นจำนวนมากขึ้น อาคารบ้านเรือนตึกสูงซึ่งทำให้เจ้าหน้าที่และสถานีดับเพลิงเมื่อยามเกิดเหตุไม่สามารถเข้าไปอย่างที่เกิดเหตุได้ ปัญหาที่พบเจออุปสรรคทางเข้าชุมชนมีขนาดเล็กและคับแคบรถดับเพลิงไม่สามารถเข้าถึงได้จึงจำเป็นต้องจัดตั้งทีมดับเพลิงในชุมชนเพื่อเป็นการป้องกันเหตุเพลิงไหม้ขนาดเล็กไม่ให้ลุกลามเป็นอัคคีภัยขนาดใหญ่ ป้องกันก่อนเจ้าหน้าที่จะมาถึงจึงเป็นที่มาของการศึกษาในครั้งนี้

๓. วัตถุประสงค์

๓.๑ เพื่อพัฒนาศักยภาพกับประชาชนในชุมชนเสี่ยงภัยในพื้นที่สถานีดับเพลิงและกู้ภัย บางขุนเทียนป้องกันการเกิดอัคคีภัยและระงับเหตุอัคคีภัยขนาดเล็กไม่ให้ลุกลามเป็นเหตุอัคคีภัยขนาดใหญ่

๓.๒ เพื่อลดการสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน

๔. เป้าหมาย

๔.๑ ประชาชนในชุมชนร้อยละ ๗๐ สามารถดับเพลิงเบื้องต้นได้อย่างถูกวิธีและไม่ตกใจและสามารถ การตรวจสอบ ดูแลรักษาถังดับเพลิง ที่มีอยู่ในชุมชนให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้

๔.๒ ตั้งทีมดับเพลิงในชุมชนเคหะธนบุรี ๑ส่วน๔ แล้วเสร็จภายใน ๑ ปี

๕. แนวคิด/หลักการที่ใช้ในการศึกษา

๕.๑ สาธารณภัย

มาตรา ๔ ของพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ซึ่งเป็นพระราชบัญญัติ หลักของประเทศไทยในการบริหารจัดการเหตุกา "สาธารณภัย" หมายถึง "อัคคีภัย วาตภัย อุทกภัย ภัยแล้ง โรคระบาดในมนุษย์ โรคระบาดสัตว์ โรคระบาดสัตว์น้ำ การระบาดของศัตรูพืช ตลอดจนภัยอื่น ๆ อันมีผลกระทบ ต่อสาธารณชน ไม่ว่าจะเกิดจากธรรมชาติ มีผู้ทำให้เกิดขึ้น อุบัติเหตุหรือเหตุอื่นใด ซึ่งก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิต ร่างกายของประชาชนหรือความเสียหายแก่ทรัพย์สินของประชาชน หรือของรัฐ และให้หมายความรวมถึงภัย ทางอากาศ และการก่อวินาศกรรมด้วย " จากพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าคำว่า "สาธารณภัย" ให้ ความสำคัญกับสถานการณ์ภัยทั้งที่เกิดขึ้นโดยธรรมชาติและด้วยน้ำมือมนุษย์ที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตและ ทรัพย์สินของประชาชนและรัฐทุกประเภท โดยมีได้จำกัดแต่เพียงสถานการณ์ที่เกินขีดความสามารถของชุมชน จะรับมือได้เท่านั้น

๕.๒ การป้องกันอัคคีภัย

วิธีการเบื้องต้นในการป้องกันการเกิดอัคคีภัย เพื่อลดความเสี่ยงการเกิดเหตุเพลิงไหม้

๑. เก็บรักษาสิ่งของที่อาจจะเป็นเชื้อเพลิงให้เกิดอัคคีภัยได้ให้อยู่ในที่ปลอดภัยห่างจากความร้อน เช่น เสื้อผ้าเก่า หนังสือพิมพ์ นิตยสาร เป็นต้น หมั่นตรวจตราเครื่องใช้ไฟฟ้าต่างๆ รวมไปถึงสายไฟ ให้อยู่ในสภาพที่ สมบูรณ์

๒. ปิดสวิทช์ ดึงปลั๊กเครื่องใช้ไฟฟ้าทุกครั้งหลังใช้งานปิดแก๊สหุงต้มเมื่อเลิกใช้งานไม่จุดธูปเทียนบูชา พระ หรือจุดบู่หรือทิ้งไว้ โดยที่ไม่มีคนอยู่ในบ้าน

๓. ติดตั้งเครื่องตัดไฟเพื่อแก้ไขปัญหาไฟฟ้าลัดวงจร
๔. มีเบอร์สถานีดับเพลิงใกล้บ้าน หรือ เบอร์แจ้งเหตุฉุกเฉิน ๑๙๙
๕. มีถังดับเพลิงที่ได้มาตรฐานในจำนวนที่เหมาะสมกับขนาดของบ้าน พร้อมศึกษาวิธีการใช้งานให้เข้าใจอย่างละเอียด

๕.๓ หลักการระงับอัคคีภัย

ความรู้พื้นฐานเรื่องไฟ (FUNDAMENTALS OF FIRE) เพื่อใช้สำหรับการจัดการเวลาประสบเหตุเพลิงไหม้ องค์ประกอบ ๔ ประการของการติดไฟ ประกอบด้วย เชื้อเพลิง (Fuel) ออกซิเจน (Oxygen Air) ความร้อน (Heat) ปฏิกริยาต่อเนื่อง (Uninhibited Chain Reaction) เมื่อเกิดการติดไฟครั้งแรกขององค์ประกอบ ๓ ประการ คือ เชื้อเพลิง ออกซิเจน และความร้อนแล้ว ยังต้องอาศัยองค์ประกอบที่ ๔ คือ การเกิดปฏิกริยาเคมีของการเติมออกซิเจน (Oxidizing) อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการไหม้ไฟต่อไปได้ การแยกองค์ประกอบของการติดไฟ (Removing One Side of Fire Pyramid)

- การแยกเชื้อเพลิงออก โดยการปิดกั้นหรือหยุดการไหล
- การแยกออกซิเจนออก โดยการปิดกั้นหรือไล่ที่ด้วยแก๊สชนิดที่ไม่ช่วยให้ไฟติด
- การแยกความร้อนออก โดยการหล่อเย็น ให้อุณหภูมิต่ำกว่าจุดติดไฟความร้อน
- การหยุดปฏิกริยาต่อเนื่อง โดยการใช้ผงเคมีแห้งหรือก๊าซฮาโลน (Halon) ดับเพลิง (โดยการแยกองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งออกไปได้ ก็สามารถดับไฟได้)

๕.๔ การวิเคราะห์ SWOT (Swot Analysis)

Swot Analysis คือ หลักทฤษฎีการวิเคราะห์หนึ่งที่มีผู้ใช้วิเคราะห์สถานะขององค์กร หรือ ธุรกิจ โดยการวิเคราะห์ด้วยวิธีการทำ SWOT จะนำเอาจุดแข็งและจุดอ่อนขององค์กร รวมถึงโอกาสและอุปสรรค เข้ามาใช้พิจารณา และวิเคราะห์สถานะภาพของกิจการ เพื่อประโยชน์ในการใช้วางแผนงาน ตลอดจนการสร้างกลยุทธ์ต่างๆ ในการดำเนินธุรกิจ หรือดำเนินกิจการองค์กรให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงขององค์กรอย่างที่สุด

การวิเคราะห์ SWOT ต้องสามารถพิจารณาองค์ประกอบแวดล้อมต่างๆ ที่แวดล้อมของแผนที่กำลังวิเคราะห์อยู่ ซึ่งประกอบไปด้วย ปัจจัยสำคัญ โดย ทฤษฎี SWOT แบ่งออกเป็น ปัจจัยภายในองค์กร (Internal factors) และปัจจัยภายนอกองค์กร (External factors) ดังนี้

๑) การประเมินสภาพแวดล้อมภายในหน่วยงาน จะวิเคราะห์และพิจารณาทรัพยากรและความสามารถภายในทุกๆ ด้าน เพื่อที่จะระบุจุดแข็งและจุดอ่อนของหน่วยงาน แหล่งที่มาเบื้องต้นของข้อมูลเพื่อการประเมินสภาพแวดล้อมภายใน คือระบบข้อมูลเพื่อการบริหารที่ครอบคลุมทุกด้าน ทั้งในด้านโครงสร้างระบบ ระเบียบ วิธีปฏิบัติงาน บรรยากาศในการทำงานและทรัพยากรในการบริหาร (คน เงิน วัสดุ และการจัดการ) รวมถึงการพิจารณาผลการดำเนินงานที่ผ่านมาของหน่วยงานเพื่อที่จะเข้าใจสถานการณ์และผลกลยุทธ์ก่อนหน้าด้วย

๑. ปัจจัยภายใน คือ สภาวะภายในองค์กร ที่อาจมีผลกระทบต่อการดำเนินการได้แก่

๑.๑. จุดแข็ง (Strengths) คือ ข้อได้เปรียบ หมายถึงลักษณะพิเศษหรือลักษณะเด่นขององค์กรที่เอื้อต่อการประสบความสำเร็จ สามารถนำมาใช้ประโยชน์และใช้แข่งขันกับคู่แข่งได้ ยกตัวอย่างเช่น ความสามารถเฉพาะทางขององค์กรในการดำเนินการ ความสามารถในการนำนวัตกรรมมาใช้ในการดำเนินการ

การทำงานร่วมกันเป็นอย่างดีของบุคลากรภายในองค์กร การมีความสัมพันธ์ที่ดีหรือมีพาร์ทเนอร์ที่ช่วยสนับสนุนการดำเนินการขององค์กร แผนที่ทำลงทุนน้อยและได้ผลประโยชน์มาก

๑.๒. จุดอ่อน (Weakness) คือ ข้อด้อย ข้อเสีย หรือปัญหาภายในองค์กร ที่ส่งผลกระทบต่อ การดำเนินการ ที่สามารถนำไปสู่ความล้มเหลว ยกตัวอย่างเช่น ปัญหาด้านการสื่อสารของบุคลากรภายใน องค์กรการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ไม่มีลิขสิทธิ์ ค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการดำเนินกิจการมีราคาสูงไม่คุ้มกับผลที่ได้รับ

๒. ปัจจัยภายนอก คือ สภาวะภายนอกองค์กร ที่อาจมีผลกระทบต่อ การดำเนินการได้แก่

๒.๑. โอกาส (Opportunity)เกิดจากปัจจัยภายนอก ที่เป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบในแง่ของ การเอื้อประโยชน์ให้กับการดำเนินกิจการขององค์กร โอกาสต่างจากจุดแข็งตรงที่ เป็นปัจจัยที่เกิดจาก ภายนอกองค์กรแต่ส่งผลในทางที่ดีกับองค์กร เน้นความได้เปรียบที่เนื้อต่อความสำเร็จของการดำเนินการ ยกตัวอย่างเช่นรัฐบาลออกนโยบายที่สนับสนุนการดำเนินการขององค์กร หรือการมีเทคโนโลยี หรือนวัตกรรม ใหม่ ๆ ที่ช่วยให้การดำเนินกิจการเป็นไปได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

๒.๒. อุปสรรค (Threats)อุปสรรค หมายถึงความเสียหายเปรียบ หรือผลเสียจากปัจจัย ภายนอกที่ส่งผลกระทบต่อองค์กร อาจนำมาซึ่งปัญหา และความล้มเหลวของแผนการดำเนินการได้ เช่น เศรษฐกิจที่กำลังตกต่ำประชาชนต้องหากู้เงินค่า ไม่สนใจเข้าร่วมตามที่แผนกำหนด

จุดแข็งของหน่วยงาน (S-Strengths)เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยภายในจากมุมมองของผู้ที่อยู่ในหน่วยงาน นั้นเอง ว่าปัจจัยใดภายในองค์กรเป็นข้อได้เปรียบหรือจุดเด่นของหน่วยงานที่ควรนำมาใช้ในการพัฒนา หน่วยงานได้ และควรดำรงไว้เพื่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของหน่วยงาน

จุดอ่อนของหน่วยงาน (W-Weaknesses)เป็นการวิเคราะห์ปัจจัยภายในจากมุมมองของผู้ที่อยู่ใน หน่วยงานนั้นเอง ว่าปัจจัยใดภายในองค์กรที่เป็นจุดด้อย ข้อเสียเปรียบของหน่วยงานที่ควรปรับปรุงให้ดีขึ้น หรือจัดให้หมดไป อันจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานภายใต้แนวคิด ๔M ซึ่งเป็นทฤษฎีการบริหารโครงการที่ จะต้องคำนึงถึง ๔องค์ประกอบ คือ

- ๑) Man การเลือกคนให้ถูกกับงาน ให้เหมาะสมกับเนื้องาน
- ๒) Money งบประมาณใช้อย่างไรให้คุ้มค่าเกิดประโยชน์สูงสุด
- ๓) Materialทรัพยากร วัสดุ หรือวัตถุดิบ ใช้ให้เกิดประสิทธิภาพ
- ๔) Management การเลือกวิธีการบริหาร การวางแผนกลยุทธ์

สามารถวิเคราะห์ จุดแข็งของหน่วยงานได้ว่า หน่วยงานมีทรัพยากรบุคคล ในส่วนของ สมาชิก อปพร. ที่มีศักยภาพในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ชุมชนได้ โดยใช้งบประมาณจำนวนน้อยก่อให้เกิดประโยชน์ด้านการ ป้องกัน ลดความเสียหายด้านชีวิตและทรัพย์สินได้จำนวนมาก

๒) การประเมินสภาพแวดล้อมภายนอก

โอกาสทางสภาพแวดล้อม (O-Opportunities)เป็นการวิเคราะห์ว่าปัจจัยภายนอกหน่วยงาน ปัจจัยใดที่ สามารถส่งผลกระทบที่เป็นประโยชน์ ทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการดำเนินงานของหน่วยงานในระดับมหาด ภาค และหน่วยงานสามารถฉกฉวยข้อดีเหล่านี้มาเสริมสร้างให้หน่วยงานเข้มแข็งขึ้นได้

อุปสรรคทางสภาพแวดล้อม (T-Threats)เป็นการวิเคราะห์ว่าปัจจัยภายนอกหน่วยงาน ปัจจัยใดที่สามารถ ส่งผลกระทบในระดับมหาดภาค ในทางที่จะก่อให้เกิดความเสียหายภาพมากขึ้นทั้งทางตรง และทางอ้อม ซึ่ง หน่วยงานจำเป็นต้องหลีกเลี่ยงหรือปรับสภาพหน่วยงานให้มีความแข็งแกร่งพร้อมที่จะเผชิญแรงกระแทกดังกล่าวได้ ภายใต้งการประเมินสภาพแวดล้อมภายนอกหน่วยงานดังกล่าว สามารถค้นหาโอกาสและอุปสรรคได้ว่า อุปสรรคของการป้องกันและระงับเหตุเพลิงไหม้ในชุมชน อยู่ที่ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจ เนื่องจาก

สภาพเศรษฐกิจในปัจจุบันต้องดิ้นรนทำมาหากิน ไม่มีเวลาที่จะใส่ใจแสวงหาความรู้ด้านการดับเพลิง ประกอบกับสภาพชุมชนที่เป็นชุมชนแออัด รถดับเพลิงไม่สามารถเข้าถึงหรือเข้าถึงได้ไม่สะดวกส่งผลให้เสี่ยงต่อการเกิดเหตุเพลิงไหม้ได้ง่าย

๓) ระบบสถานการณ์จากการประเมินสภาพแวดล้อมเมื่อได้ข้อมูลเกี่ยวกับ จุดแข็ง จุดอ่อนและอุปสรรค จากการวิเคราะห์ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกด้วยการประเมินสภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอกแล้วให้นำจุดแข็ง จุดอ่อน ภายในมาเปรียบเทียบกับโอกาส อุปสรรคจากภายนอก เพื่อดูว่าหน่วยงานกำลังเผชิญสถานการณ์เช่นใด และภายใต้สถานการณ์เช่นนั้น หน่วยงานควรจะทำอย่างไร โดยทั่วไปในการวิเคราะห์ SWOT ดังกล่าวนี้ องค์กรจะอยู่ในสถานการณ์ ๔ รูปแบบ ดังนี้

สถานการณ์ที่ ๑ (จุดแข็ง - โอกาส) สถานการณ์นี้เป็นสถานการณ์ที่พึงปรารถนาที่สุด เนื่องจากหน่วยงานค่อนข้างจะมีปัจจัยบวกส่งเสริมความได้เปรียบ ดังนั้น ผู้บริหารหน่วยงานควรกำหนดกลยุทธ์ในเชิงรุก (Aggressive-Strategy) เพื่อดึงเอาจุดแข็งที่มีอยู่มาเสริมสร้างและปรับใช้ พร้อมฉกฉวยโอกาสต่างๆ ที่เปิด มาหาประโยชน์อย่างเต็มที่

สถานการณ์ที่ ๒ (จุดแข็ง - อุปสรรค) สถานการณ์นี้เป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจากการที่สภาพแวดล้อมที่ไม่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินงาน แต่หน่วยงานมีข้อได้เปรียบที่เป็นจุดแข็งดังนั้น แทนที่จะรอจนกระทั่งสภาพแวดล้อมเปลี่ยนไป ก็สามารถเลือกกลยุทธ์การแตกตัวหรือขยายขอบข่ายกิจการ (Diversification Strategy) เพื่อใช้ประโยชน์จากจุดแข็งที่มีสร้างโอกาสในระยะยาวด้านอื่นๆ แทน

สถานการณ์ที่ ๓ (จุดอ่อน - โอกาส) สถานการณ์นี้ หน่วยงานมีโอกาสเป็นข้อได้เปรียบด้านการแข่งขันอยู่หลายประการ แต่ติดขัดอยู่ตรงที่มีจุดอ่อนภายในหน่วยงาน ดังนี้ ทางออกคือกลยุทธ์การพลิกตัว (Turnaround-oriented Strategy) เพื่อจัดหรือแก้ไขจุดอ่อนภายในต่างๆ ให้พร้อมที่จะฉกฉวยโอกาสต่างๆ ที่เปิดให้

สถานการณ์ ๔ (จุดอ่อน - อุปสรรค) สถานการณ์นี้เป็นสถานการณ์ที่เลวร้ายที่สุด เนื่องจากหน่วยงานกำลังเผชิญอยู่กับอุปสรรคภายนอกและมีปัญหาจุดอ่อนภายในหน่วยงานหลายประการ ดังนั้น ทางเลือกที่ดีที่สุดคือกลยุทธ์ตั้งรับหรือการป้องกันตัว (Defensive Strategy) เพื่อพยายามลดหรือหลบเลี่ยงภัยอุปสรรคต่าง ๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ตลอดจนหามาตรการที่จะทำให้องค์กรเกิดความสูญเสียน้อยที่สุด

ผลการวิเคราะห์ SWOT ของ การระงับเหตุเพลิงไหม้ในชุมชนเสี่ยงภัยของพื้นที่สถานีดับเพลิงและ
กู้ภัยบางขุนเทียนอธิบายได้ดังนี้

๑. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในหน่วยงาน

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในหน่วยงาน	
จุดแข็ง (Strengths)	จุดอ่อน (Weakness)
๑. มีเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานตลอด ๒๔ ชั่วโมง ๒. มีอุปกรณ์ที่ทันสมัย ๓. มีสถานีดับเพลิงทุกเขตกรุงเทพฯ ๔. มีการจัดทำแผนเพื่อเตรียมความพร้อมป้องกัน ภัยในชุมชน	๑. เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานย้ายหรือลาออก ๒. รถมีอยู่น้อยและเสียหายไม่พอใช้ ๓. ที่เกิดเหตุระยะทางอยู่ไกล

๒. การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกหน่วยงาน

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอกหน่วยงาน	
โอกาส (Opportunity)	อุปสรรค (Threats)
๑. มีการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนในการอบรม อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเป็นประจำ ทุกปี ๒. สมาชิก อปพร มีบทบาทสำคัญในการป้องกันและ บรรเทาสาธารณภัยในพื้นที่สถานีดับเพลิงและ กู้ภัยบางขุนเทียน ๓. กรุงเทพมหานครจัดสรรงบประมาณในการ ดำเนินงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เช่น ถังดับเพลิงชนิดเคมีแห้งให้กับชุมชน	๑. ประชาชนไม่สนใจศึกษาหาความรู้ด้านการป้องกัน ระวังเหตุเพลิงไหม้เป็นชุมชนหนาแน่น ๒. ประชาชนไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการ ป้องกันเพลิงไหม้ ๓. ที่ตั้งชุมชนเสี่ยงต่อการเกิดเหตุเพลิงไหม้แล้วไม่ สามารถควบคุมได้ เนื่องจากรถดับเพลิงไม่สามารถ เข้าถึงหรือยากต่อการเข้าถึง ๔. แนวทางในการดำเนินการป้องกันการเกิดอัคคีภัย ในภาคการปฏิบัติยังไม่ชัดเจน

จากตาราง SWOT ของการระงับเหตุเพลิงไหม้ขนาดเล็กให้แก่ประชาชนในชุมชนเสี่ยงภัยของพื้นที่สถานีดับเพลิงและกู้ภัยบางขุนเทียน สามารถวิเคราะห์ได้ดังนี้ แนวทางในการดำเนินการป้องกันการเกิดอัคคีภัยในภาคการปฏิบัติยังไม่ชัดเจนจากการวิเคราะห์ดังกล่าว การระงับเหตุเพลิงไหม้ขนาดเล็กให้แก่ประชาชนในชุมชนเสี่ยงภัยของพื้นที่สถานีดับเพลิงและกู้ภัยบางขุนเทียน อยู่ในสถานการณ์ที่ ๒(จุดแข็ง - อุปสรรค) สถานการณ์นี้เป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจากการที่สภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวยต่อการดำเนินงาน แต่หน่วยงานมีข้อได้เปรียบที่เป็นจุดแข็ง ดังนั้น แทนที่จะรอจนกระทั่งสภาพแวดล้อม เปลี่ยนไป ก็สามารถเลือกกลยุทธ์การแตกตัวหรือขยายขอบข่ายกิจการ (Diversification Strategy) เพื่อใช้ประโยชน์จากจุดแข็งที่มีสร้างโอกาสในระยะยาวด้านอื่นๆ แทน จึงสมควรที่จะดำเนินการการสร้างศักยภาพการระงับเหตุเพลิงไหม้ขนาดเล็กให้แก่ประชาชนในชุมชนเสี่ยงภัยของพื้นที่สถานีดับเพลิงบางขุนเทียน โดยสมาชิก ในชุมชน เพื่อให้ความรู้ในป้องกันการเกิดอัคคีภัยและระงับเหตุอัคคีภัยขนาดเล็กไม่ให้ลุกลามเป็นเหตุอัคคีภัยขนาดใหญ่ โดยประชาชนไม่ตื่นตระหนกในกรณีที่ประสบเหตุเพลิงไหม้ มีความรู้ ความเข้าใจ ระงับเหตุเพลิงไหม้เบื้องต้นได้ด้วยตนเอง ลดสถิติการเกิดเหตุเพลิงไหม้ขนาดใหญ่ และลดการสูญเสียชีวิตและทรัพย์สิน

๕.๕ วงจรการบริหารงานคุณภาพ PDCA

PDCA คือ วงจรการบริหารงานคุณภาพ ย่อมาจาก ๔ คำ ได้แก่ Plan (วางแผน), Do (ปฏิบัติ), Check (ตรวจสอบ) และ Act (การดำเนินการให้เหมาะสม) ซึ่งวงจร PDCA สามารถประยุกต์ใช้ได้กับทุกๆ เรื่อง นับตั้งแต่กิจกรรมส่วนตัว เช่น การปรุงอาหาร การเดินทางไปทำงานในแต่ละวัน การตั้งเป้าหมายชีวิต และการดำเนินงานในระดับบริษัท ซึ่งรายละเอียดในแต่ละขั้นตอนมีดังนี้

๑. P = Plan (ขั้นตอนการวางแผน)

ขั้นตอนการวางแผนครอบคลุมถึงการกำหนดกรอบหัวข้อที่ต้องการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง ซึ่งรวมถึงการพัฒนาสิ่งใหม่ๆ การแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติงาน ฯลฯ พร้อมกับพิจารณาว่ามีความจำเป็นต้องใช้ข้อมูลใดบ้างเพื่อการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงนั้น โดยระบุวิธีการเก็บข้อมูลและกำหนดทางเลือกในการปรับปรุงให้ชัดเจน ซึ่งการวางแผนจะช่วยให้กิจการสามารถคาดการณ์สิ่งที่เกิดขึ้นในอนาคต และช่วยลดความสูญเสียต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ ทั้งในด้านแรงงาน วัสดุดิบ ชั่วโมงการทำงาน เงิน และเวลานำมาใช้ในการวางแผน กำหนดชุมชนที่จะดำเนินการ ในประเด็นความเหมาะสมด้านความหนาแน่นของชุมชน ความเสี่ยงในการเกิดเหตุเพลิงไหม้ ตลอดจนสภาพเส้นทางสัญจรที่ระดับเพลิงไม่สามารถเข้าถึงที่เกิดเหตุได้

๒. D = Do ขั้นตอนการปฏิบัติ (ขั้นตอนการปฏิบัติ)

ขั้นตอนการปฏิบัติ คือ การลงมือปรับปรุงเปลี่ยนแปลงตามทางเลือกที่ได้กำหนดไว้ในขั้นตอนการวางแผน ซึ่งในขั้นตอนนี้ต้องมีการตรวจสอบระหว่างการทำปฏิบัติด้วยว่าได้ดำเนินไปในทิศทางที่ตั้งใจหรือไม่ เพื่อทำการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้เป็นไปตามแผนการที่ได้วางไว้ นำมาใช้ในการกำหนดวิธีปฏิบัติ เพื่อเป็นการลดความเสี่ยงต่อการเกิดเหตุเพลิงไหม้ หรือถ้าเกิดเหตุเพลิงไหม้แล้วสามารถระงับเหตุได้อย่างรวดเร็ว

๓. C = Check (ขั้นตอนการตรวจสอบ)

ขั้นตอนการตรวจสอบ คือ การประเมินผลที่ได้รับจากการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง เพื่อให้ทราบว่า ในขั้นตอนการปฏิบัติงานสามารถบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้หรือไม่ แต่สิ่งสำคัญก็คือ ต้องรู้ว่า จะตรวจสอบอะไรบ้างและบ่อยครั้งแค่ไหนเพื่อให้ข้อมูลที่ได้ออกมาจากการตรวจสอบเป็นประโยชน์สำหรับขั้นตอนถัดไป นำมาใช้ในการประมวลผลความคิด สรุปปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินการ อาทิถ้ามีจำนวนประชากรเพิ่มจะต้องปรับเปลี่ยนวิธีการให้ความรู้อย่างไร

๔. **A = Action (ขั้นตอนการดำเนินงาน)** ให้เหมาะสมนำมาใช้ในส่วนของการติดตามประเมินผลหลังการอบรมให้ความรู้ มีผลลัพธ์ตามที่ตั้งวัตถุประสงค์ไว้หรือไม่อย่างไร ใน ๒ กรณีคือ

- กรณีเป็นไปตามแผนที่วางไว้ นำแนวทางหรือกระบวนการปฏิบัตินั้นมาจัดทำเป็นมาตรฐาน พร้อมทั้งหาวิธีการที่จะปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นไปอีก ซึ่งอาจหมายถึงสามารถบรรลุเป้าหมายได้เร็วกว่าเดิม หรือเสียค่าใช้จ่ายน้อยกว่าเดิม หรือทำให้คุณภาพดียิ่งขึ้นก็ได้

- กรณีไม่บรรลุวัตถุประสงค์ตามแผนที่วางไว้ นำข้อมูลที่รวบรวมมาวิเคราะห์และพิจารณาว่าควรจะดำเนินการแก้ไขปรับปรุงอย่างไร เช่น มองหาทางเลือกใหม่ที่น่าจะเป็นไปได้ ให้ความพยายามให้มากขึ้น กว่าเดิม ขอความช่วยเหลือจากผู้รู้ หรือเปลี่ยนเป้าหมายใหม่ เป็นต้น

๖. แนวทางดำเนินการ/ระยะเวลา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

๖.๑ การจัดเตรียม การศึกษา และการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น ดังนี้

(๑) ศึกษาลักษณะทางกายภาพของชุมชนที่เสี่ยงทางเข้าออกของชุมชน

(๒) ศึกษาสภาพปัญหาในชุมชนที่เสี่ยงภัย ปัจจัยที่ก่อให้เกิดเพลิงไหม้ความหนาแน่นของประชากรในชุมชน อุปกรณ์การดับเพลิงเบื้องต้น

(๓) ศึกษาข้อมูลปฐมภูมิจากการลงพื้นที่สำรวจและสังเกตการณ์ด้านกายภาพและสัมภาษณ์เบื้องต้น

(๔) เก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง อาทิ ทำแผนที่ชุมชน จุดติดตั้งประปาหัวแดงจุดติดตั้งถังดับเพลิงและจำนวนผู้บาดเจ็บตาย ผู้สูงอายุ และผู้พิการที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้

(๕) สังเกตการณ์ในพื้นที่ อาทิ กลุ่มวัยรุ่นหรือกลุ่มคนที่มีความสามารถในการสร้างเสริมศักยภาพเป็นทีมดับเพลิง

(๖) ศึกษาข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง อาทิ ผู้นำชุมชน การประกอบอาชีพของคนในชุมชน

(๗) วิเคราะห์และสรุปผลข้อมูลทั่วไป ลักษณะทางกายภาพ ของชุมชน

(๘) วิเคราะห์และสรุปผลที่อาจเป็นอุปสรรคในการดับเพลิง เพื่อที่จะระบุวิธีการให้ความรู้ ความเข้าใจ แต่ละชุมชนได้อย่างเหมาะสม

๖.๒ จัดทำโครงการและแต่งตั้งคณะทำงานให้กับประชาชนในชุมชนเสี่ยงภัยของพื้นที่สถานีดับเพลิง และกู้ภัยบางขุนเทียน โดยสมาชิก ชุมชน. ประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง,อปพร. และเจ้าหน้าที่ฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม

๖.๓ ขอจัดสรรงบประมาณและดำเนินการตามขั้นตอนการจัดซื้อจัดจ้าง

(๑) จัดทำเอกสารประกอบคำขอจัดสรรงบประมาณ และเสนอสำนักงบประมาณเพื่อพิจารณาจัดสรรงบประมาณ สำหรับคู่มือและวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการให้ความรู้เกี่ยวกับการดับเพลิงเบื้องต้น อาทิ ถังแก๊สหุงต้ม ถังดับเพลิง

(๒) ดำเนินการตามขั้นตอนการจัดซื้อจัดจ้าง

(๓) จัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการให้ความรู้เกี่ยวกับการดับเพลิงเบื้องต้น อาทิ ถังแก๊สหุงต้ม ถังดับเพลิง

๖.๔ ดำเนินการตามแผน

(๑) ให้ความรู้ในการดับเพลิงเบื้องต้นได้อย่างถูกวิธีและไม่ตกใจ กับชุมชน

(๒) ให้ความรู้ ในการตรวจสอบ คู่มือฯถึงดับเพลิง ที่มีอยู่ในชุมชนให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้กับชุมชนเสี่ยงภัย

(๓) จัดตั้งทีมดับเพลิงในชุมชน เพื่อเป็นทีมที่จะเข้าระงับเหตุเพลิงไหม้เบื้องต้นก่อนที่เจ้าหน้าที่ดับเพลิงจะมาถึง โดยทีมเผ่าระวังเหตุเพลิงไหม้ จะเป็นตัวแทนของชุมชนที่จะได้รับความรู้ ซึ่งจะใช้วิธีการตั้งกลุ่มไลน์และแอดมิ

นกลุ่มจะนำเข้าข้อมูลเกี่ยวกับการป้องกันอัคคีภัยลงในกลุ่มไลน์อย่างต่อเนื่อง รวมตลอดถึงการเป็นตัวแทนของชุมชนในการเข้าร่วมทดสอบความรู้ด้านการป้องกันอัคคีภัยในโอกาสต่อไปที่ระยะเวลาการดำเนินการ

ขั้นตอนดำเนินงาน	ปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๖									ผู้รับผิดชอบ	
	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.		
๑. การเตรียมงาน (๑) ศึกษาลักษณะทางเข้าออกของชุมชน (๒) ศึกษาสภาพปัญหาปัจจัยที่ก่อให้เกิดเพลิงไหม้	←										เจ้าหน้าที่สถานีดับเพลิง และกู้ภัยบางขุนเทียน รวมกันพร้อม หัวหน้าชุด
๒. แผนปฏิบัติ (๑) จัดทำแผนการอบรม (๒) ขออนุมัติแผน (๓) ชักซ้อมแผนการอบรม (๔) ดำเนินการตามแผน		←									หัวหน้าชุดเวร
๓. ฝึกอบรม ชุมชนเคหะธนบุรี ๑ ส่วน ๔ จำนวน ๓ ครั้ง จัดตั้งทีมดับเพลิงในชุมชนเคหะธนบุรี ๑ ส่วน ๔ จำนวน ๕๖ คน				←							
๔. ติดตามประเมินผล (๑) แบบสอบถาม (๒) เก็บสถิติการเกิดเหตุเพลิงไหม้หลังจากอบรมผู้รับผิดชอบดำเนินการ							←		←		

๗. ประโยชน์จากการศึกษา

๗.๑ ประชาชนสามารถป้องกันหรือระงับเหตุเพลิงไหม้ในระยะเริ่มแรก ก่อนที่จะลุกลามเป็นเหตุเพลิงไหม้ขนาดใหญ่ ซึ่งจะก่อให้เกิดความเสียหายในวงกว้าง

๗.๒ ประชาชนในชุมชนมีความปลอดภัยทั้งต่อชีวิตและทรัพย์สิน

๗.๓ ประหยัดงบประมาณของกรุงเทพมหานคร ในกรณีที่เกิดเหตุเพลิงไหม้ขึ้นกรุงเทพมหานครต้องเข้าไปช่วยเหลือเยียวยาฟื้นฟู ต้องใช้งบประมาณและทรัพยากรของทางราชการในการดำเนินการเยียวยาฟื้นฟูจำนวนมาก

๘. งบประมาณ

งบประมาณรายจ่ายประจำปี พ.ศ.๒๕๖๗ โดยมีค่าใช้จ่าย ดังนี้

๘.๑ ค่าวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการให้ความรู้เกี่ยวกับการดับเพลิงเบื้องต้น

๘.๒ ค่าอาหารพร้อมเครื่องดื่ม สำหรับผู้เข้าร่วมประชุมซึ่งประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ของสถานีดับเพลิงและกู้ภัยบางขุนเทียนและประธานชุมชนพร้อมประชาชนชุมชนเคหะธนบุรี ๑ ส่วน ๔ ประมาณ ๑๕๐ คน คนละ ๑๐๐ บาท รวมทั้งหมด ๑๕,๐๐๐ บาท

๘.๓ ค่าเครื่องเขียน และสื่อประชาสัมพันธ์แผ่นพับแจกผู้เข้าร่วมอบรมเป็นจำนวนเงิน ๕,๐๐๐ บาท รวมเป็นเงินงบประมาณที่ใช้ทั้งหมดโดยประมาณ ๓๐,๐๐๐ บาท

๙. แนวทางการติดตามและประเมินผล

ตัวชี้วัด	วิธีการ/เครื่องมือ
๑) จัดตั้งทีมดับเพลิงในชุมชนเป้าหมายละ ๑ ทีมในจำนวนร้อยละ ๑๐ ของจำนวนครัวเรือนในแต่ละชุมชน ระดับผลลัพธ์ - สถิติการเกิดเหตุเพลิงไหม้ลดลงหรือไม่มี การเกิดเหตุเพลิงไหม้หลังจากดำเนินการตามแผน	๑) ใบลงชื่อจำนวนผู้เข้ารับการให้ความรู้ ๒) การประเมินผลการอบรมโดยใช้แบบทดสอบ Pre-test และ Post-test ๓) การเก็บสถิติการเกิดเหตุเพลิงไหม้ในพื้นที่สถานีดับเพลิงและกู้ภัยบางขุนเทียน ๔) การเก็บสถิติการเกิดเหตุเพลิงไหม้ในชุมชน

๑๐. ข้อเสนอแนะ

๑๐.๑ การนำแนวทางไปสู่การปฏิบัติจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินโครงการ เพื่อจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ คู่มือ ในการดำเนินโครงการ

๑๐.๒ ควรจัดให้มีการทดสอบความรู้ภายหลังการดำเนินตามโครงการในลักษณะนำทีมเฝ้าระวังของแต่ละชุมชนมาร่วมทดสอบความรู้ในเชิงแข่งขันอาจมีการจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดหาของรางวัล ประเภท อุปกรณ์ ในการดับเพลิง

๑๐.๓ ควรดำเนินการให้ครอบคลุมทุกชุมชนและดำเนินการอย่างต่อเนื่องเป็นประจำและกำหนดอยู่ในแผนปฏิบัติการประจำปี